

PRZEGŁĄD CERAMICZNY

Rocznik I. „Przegląd Ceramiczny“, Rocznik II. III. i IV. „Przewodnik dla ceglarzy.
wychodzi 10 i 25 każdego miesiąca.

Redaktor: Inżynier **Karol Rolle.**

Przedpłata roczna:

10 Kor. = 5 rsr. = 10 mk. = 12 fr.

Prenumeraty mniejszej jak roczna
nie przyjmuje się.

Zeszyt pojedynczy 50 hal.

Wydawcy: Wład. Poturański i inż. Karol Rolle.

Adres Administracji i Redakcji:

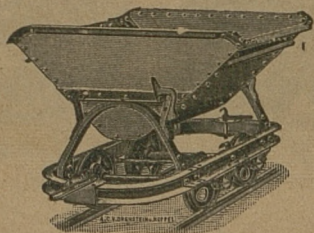
Podgórze, św. Floryana 5.

Cena ogłoszeń wynosi:

za cm.³ 6 hal., Cała strona 20 k.,
 $\frac{1}{2}$ strony 12 k., $\frac{1}{4}$ str. 7 k., $\frac{1}{8}$ str.
4 k., przy 6-krotnym powtórzeniu
10%, 12-krotnem 15%, 18-krotnem
20%, 24-krotnem 25% opustu.

Prenumeratę na Królestwo i Cesarstwo przyjmuje: E. Wende i Sp. Warszawa, Krak. Przedm. 9.

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przegl. ceram.“.

Orenstein i Koppel

Lwów, Pasaż Mikolascha.

Fabryki

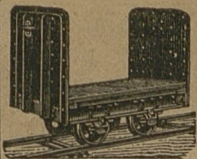
Kolei wązkotorowych i lokomotyw

Praga — Wiedeń — Budapeszt

urządzają i dostarczają:

Kolejki przenośne i stałe.

Wagoniki do transportu gliny, cegieł i dachówek
mokrych i suchych.

Wynajmują:

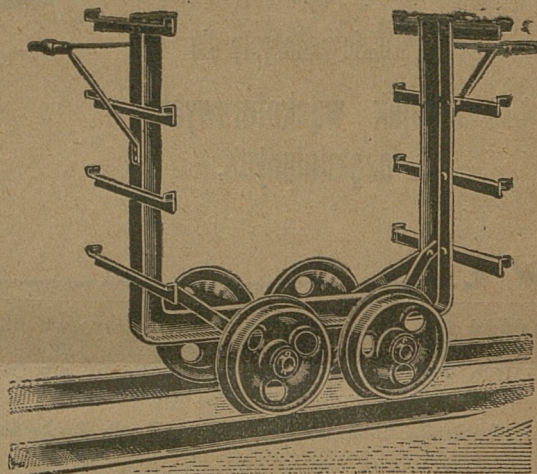
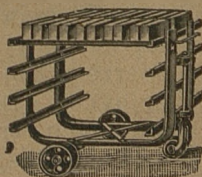
Kompletne kolejki na pewien
okres czasu.

Katalogi, kosztorysy etc.
bezpłatnie.

1—24—16.

Używane materiały zawsze
na składzie.

Splata amortyzacyjca.

Kolejki wązkotorowe

do eksploatacji lasu i torfu, dla cegielni, tar-
taków, cukrowni, gospodarstw rolnych, przed-
siębiorców budowlanych i t. p.

dostarcza i urządza:

E. Giełdziński

L W Ó W ul. Jagiellońska 1. 3.

(w gmachu wiedeńskiego Banku Związk.).

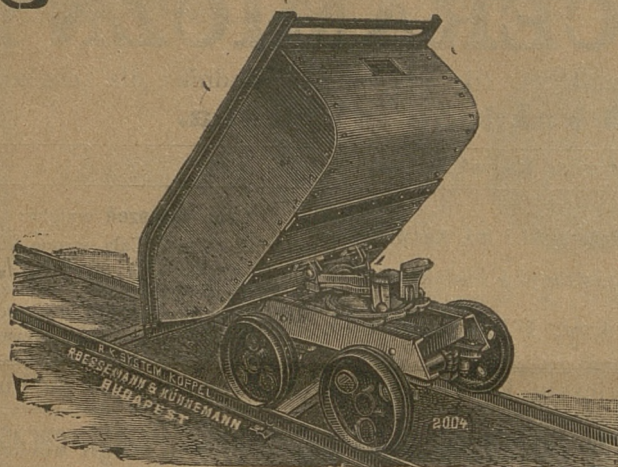
Kupno i najem:

Lokomotywy, szyny, tory przenośne i stałe, wó-
zki rozmaitej konstrukcyi, tarcze obrotowe, roz-
jazdy, złożenia osiowe, koła, łożyska, śruby,
lasze, gwoździe i t. p.

Katalogi, kosztorysy i rysunki darmo i oplatnie.

Nowy i używany materiał, jakoteż części zapasowe
zawsze na składzie. Wynajmuje koleje kompl. urządzone.

Specyalny oddział dla maszyn i kłozetów torfowych.

Roessmann i Kühnemann

oddział dla kolejek

wąskotorowych **ARTURA KOPPELA**

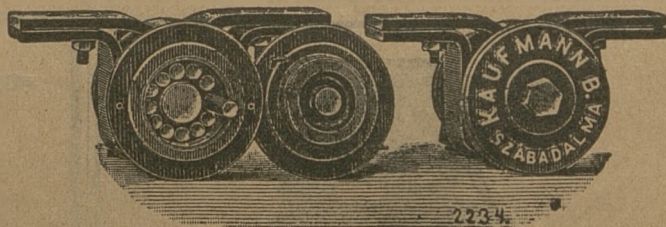
LWÓW, ul. Jagiellońska 12, I. p

Telefonu Nr. 627.

REPREZENTANT

Juliusz Weiss.

Dostarczają jako specjalność
wszelkie materiały dla
kolejek wąskotorowych
cegielnianych.

Treść Nr. 16: Krakowskie Towarzystwo ubezpieczeń. — Współzawodnictwo gliny z betonem. Młyn walcowy. — Ceramika polska na wystawie krakowskiej. — Kronika. — Ogłoszenia.

Krakowskie Towarzystwo ubezpieczeń i sprawa ogniotrwałego krycia zagród włościańskich.

(Ciąg dalszy).

Dalszym krokiem, jakie krakowskie Towarzystwo uczyniło, było następstwo pierwszego postanowienia a mianowicie zwróciło się ono do rad powiatowych z przedstawieniem, by te starały się w większym stopniu, niż to się dzieje obecnie o przestrzeganie w miastach, miasteczkach i wsiach ścisłości w stosowaniu ustaw budowlanych, co w znacznym stopniu musiałoby pociągnąć za sobą ochronę przed pożarami. — Pismo takie przytaczam tu w całej rozciągłości:

„Zwiększająca się z każdym rokiem ilość pożarów w kraju budzić musi najpoważniejsze obawy na przyszłość nie tylko ze stanowiska interesów Towarzystwa naszego, lecz

ogólnych interesów ekonomicznych kraju. — Wzrost szkód ogniowych pochodzi niewątpliwie w pierwszym rzędzie z wielkiego rozszerzenia się ubezpieczeń, a w następstwie tego z przybytku ubezpieczeń gorszej jakości, mianowicie włościańskich i małomiasteczkowych, które w niedawnych jeszcze czasach, mało co korzystały z dobrodziejstwa asekuracji. — Polepszenie jakości tych ryzyk, których ubezpieczenie musi być koniecznym ekonomicznym postulatem, zależy przede wszystkim od ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów ustawowych i czynności władz, powołanych do ich przestrzegania.

Doświadczenia nasze wykazują, że nieogłębłość ludności, lekceważenie przepisów policyi ogniowej i budowniczej w miarę rozszerzania się ubezpieczeń nie maleje lecz wzrasta, z drugiej zaś strony zmniejsza się gorliwość w ratowaniu przedmiotów ubezpieczonych. Tej nieogłębłości i lekceważeniu, nie mówiąc już o karygodnych czynach, zapobiedzby mogło w znacznej przynajmniej mierze ścisłe obserwowanie przepisów policyjnych, ogniowych i budowlanych, obejmujących środki prewencyjne, mające na celu zapobieganie pożarom lub zmierzające

do ich umiejscowienia i ograniczenia. Pozwalamy sobie zwrócić uwagę Świetnego Wydziału powiatowego na przepisy, które albo wcale nie, albo w niedostatecznej mierze są wykonane w gminach, a których ściśle wykonywanie mogłoby skutecznie wpłynąć na zmniejszenie się ilości i ograniczenie rozszerzania się pożarów. Do takich przepisów należą postanowienia § 3. ustawy policyjno-ogniowej dla miast i miasteczek z dn. 10. lutego 1891 Nr. 18 Dz. u. kr. o wykonywaniu miejscowego regulaminu ogniowego.

Dla zapewnienia egzekutywy tak pomijanych w wykonywaniu przepisów o policyi ogniowej, zawiera § 35. ustawy z d. 10. lutego 1891 sankcją karną i przez nakładanie grzywien, względnie kary aresztu nadaje możność zniewolenia opieszłych lub opornych jednostek do poddania się tym przepisom. Ścisłe i surowe stosowanie tego przepisu odniosłoby niewątpliwie pożądane skutki.

Sprawy policyi ogniowej po wsiach, normuje ces. patent z d. 28 lipca 1786, który jakkolwiek przestarzały, zawiera jednak wiele przepisów, które nawet w dzisiejszych stosunkach mogłyby skutecznie zapobiegać pożarom. Nakazane § 25 tegoż patentu wizytacje ogniowe wykonywać się mające przez naczelnika gminy z przybraniem radnych i kominiarza, mogłyby z pewnością

przyczynić się do ograniczenia pożarów wsiowych, gdyby należycie były przestrzegane.

Celem zapobieżenia masowym pożarom, kładą szczególny nacisk ustawy budowlane dla miast i miasteczek, z d. 18 kwietnia 1882 Dz. u. i roz. kr. Nr. 7 z d. 4 kwietnia 1889 Dz. u. i roz. kraj. Nr. 35 na dobór odpowiedniego materiału budowlanego, na ogniomury, konstrukcję kominów, pieców i palenisk, a wreszcie na wzajemne oddalenie budynków, a więc na czynniki, które są zdolne bądź odwrócić klęskę pożarów, bądź tenże w razie wybuchu zlokalizować. Nadto obie ustawy na wypadek zniszczenia miast przez pożary, polecają (w przepisach § 62 ustawy z r. 1883 i § 19 ustawy z r. 1889) komisyjne badanie przestrzeni nawiedzonej pożarem, sporządzenie i uchwalenie planu regulacyjnego w myśl wymogów bezpieczeństwa ogniowego, poczem dopiero zezwalają na udzielenie konsesów dla odbudowy przestrzeni pożarem dotkniętej. Ścisłe wykonywanie powyższych przepisów a szczególnie zawartych wspomnianych tu wyżej §§. 62 i 19 mogłoby na przyszłość przyczynić się w niemałej części do uchylenia wadliwych a będących przyczyną powstawania i rozszerzania się pożarów stosunków budowlanych. — W związku z wymienionymi ustawami, pozostaje ustawa budowlana dla wsi i pomniejszych miasteczek z d. 13. października 1899 Nr. 133 Dz. u. kr. zawierająca ważne dla bezpieczeństwa ogniowego przepisy jak §. 20. normujący wzajemną odległość budynków i rodzaj materiału budowlanego, §§. 22 i 28, nakazujące stawianie ogniomurów i murowanie kominów, dalej §. 13 zawierający postanowienia o odbudowaniu zniszczonych pożarem całych miejscowości lub ich części, które to postanowienia na wypadek pożaru, dają Wydziałom powiatowym możność wywarcia daleko idącego wpływu przy sporządzaniu planu regulacyjnego na należyte uwzględnienie bezpieczeństwa ogniowego.

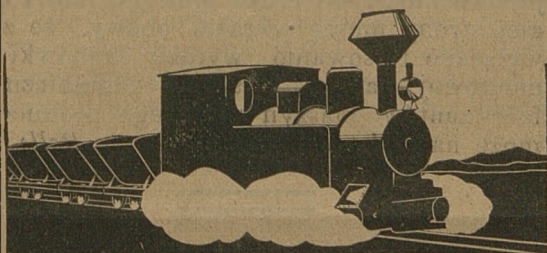
Aczkolwiek nie wątpimy, że Świetny Wydział powiatowy stara się o należyte wykonywanie przepisów ogniowych i budowlanych w tamtejszym powiecie, to jednak ze względu na coraz większe rozmiary pożarów i wzrastające szkody ogniowe oraz w wykonywaniu uchwały ogólnego Zgromadzenia Delegatów, pozwalamy sobie zwrócić się do Świetnego Wydziału powiatowego z usilną prośbą o zwrócenie szczególnej uwagi na wskazane wyżej braki w wykonywaniu ustaw i użycie stosownych środków

Koleje wąskotorowe

sprzedaje i wypożycza

Węgierska Fabryka wagonów i maszyn

Tow. akcyjne w Raab.

Reprezentacya dla Galicyi i Bukowiny

Eifermann i Ska. Lwów.

Skład fabryczny artykułów technicznych, rur parowych gazowych, wiertniczych, wodociągowych, motorów benzynowych, spirytusowych i gazowo ssących.

22—24—11

celem poprawy stosunków w gminach tamtejszego powiatu.

Jednym z najskuteczniejszych środków przeciw pożarom byłoby rozszerzanie ogniotrwałego krycia dachów, ku czemu, nie wątpimy, że Świetny Wydział powiatowy współdziałał zechce.

Podpisana Dyrekcja zamierza przedstawić Radzie nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń wniosek, o ustanowienie funduszu, przeznaczonego na pożyczki dla powiatów ewentualnie gmin, z którychby powiat lub gminy udzielały Członkom Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń kredytu na ogniotrwałe krycie dachów, ewentualnie także na wyrabianie dachówek cementowych w tych okolicach, gdzie dla braku fabryk nabywanie dachówek jest utrudnionem.

Od kilku lat rozpoczęto w kraju próby z dachówkami cementowymi, których fabrykacja odbywa się na drodze zimnej i wymaga niezbyt kosztownych maszyn. Próby te nie pozwalają jeszcze na stanowcze orzeczenie co do praktyczności tego rodzaju dachówek i wytrzymałości ich na nasz klimat. Byłoby pożądanem, aby próby te w większych niż dotąd rozmiarach mogły być prowadzone, a podpisana Dyrekcja, o ile na to otrzyma upoważnienie Rady nadzorczej Towarzystwa, pragnie w sposób wyżej wskazany do fabrykacji tych dachówek pomocy udzielić. Ponieważ udzielanie przez Towarzystwo indywidualnych pożyczek na wymienione wyżej cele nie jest możebnem, przeto akcja w powyższych kierunkach z naszej strony tam tylko byłaby możliwą, gdzie Wydziały powiatowe zechcą ująć ją w swoje ręce. Upraszamy zatem, aby Świetny Wydział powiatowy zechciał zawiadomić nas, czy na proponowany przez nas sposób postępowania się zgadza, i gotów byłby w tamtejszym powiecie akcję zmierzającą do ułatwienia ogniotrwałego krycia dachów we wskazany sposób popierać, abyśmy na tej podstawie mogli stosowne wnioski Radzie nadzorczej przedłożyć. W końcu upraszamy Świetny Wydział, aby zechciał łaskawie nam zakomunikować, czy i z jakim rezultatem czyniono w tamtejszym powiecie próby fabrykacji cementowych dachówek.“

Dalszem ogniwem w tej wydatnej akcji i przyznać należy, bardzo energicznie prowadzonej, była ankieta w Wydziale krajowym w marcu odbyta. Niestety ankieta ta zakończyła się całkiem platonicznem równaniem wartości obu proponowanych ma-

teryałów ogniotrwałych: dachówki cementowej i glinianej. Nie mam dotychczas protokołu z obrad tej ankiety, otoczonej dziwną tajemniczością, sam w niej udziału nie brałem, więc nie wiem, czy poza komunikatem, powtórzonym w n-rze 3 „Przeglądu“ coś więcej było rezultatem tej ankiety.

Na zakończenie podaję za dziennikami sprawozdanie ze zjazdu delegatów Towarzystwa ubezpieczeń odnoszące się do omawianej przezemnie sprawy:

„W końcu przyjęto do wiadomości sprawozdanie Rady nadzorczej z wniosku delegata Nikorowicza w sprawie rozpowszechnienia dachówek cementowych. Sprawozdanie składał p. Mieczysław Urbański z Haczowa. — Dla poparcia tej akcji wyznaczyło Towarzystwo 1,000,000 koron z funduszu rezerwowego na kredyt dla potrzebujących producentów. Nad sposobem użycia przeznaczonego funduszu toczyła się dyskusja, w której udział wzięli pp. Abrahamowicz, Wodzicki, Gniewosz, Dąbski, Mierzeński, wnioskodawca Nikorowicz, dyr. referent dr. Paszkowski i Kwiatkowski. — W dyskusji wyłoniły się dwie przeciwne opinie. Jedni mówcy domagali się, by produkcję dachówek zcentralizować w jednym ognisku przemysłowym, inni występowali za tem, by nią objąć cały kraj.

Wobec braku kompletu przewodniczący zamknął posiedzenie o godzinie 1-szej popołudniu“.

* * *

Należy być z prawdziwem uznaniem dla dyrekcyi Towarzystwa ubezpieczeń, że tak energicznie się zajęła sprawą ważną bez wątpienia dla Towarzystwa, ale ważniejszą dla gospodarki narodowej. Każden się musi zgodzić na jasne postawienie sprawy użycia dachówek cementowych, która wymaga jeszcze dłuższego czasu praktyki, ale z drugiej strony muszę wyrazić obawy, że zbyt wyłączone forsowanie wyrobu dachówki cementowej napęłni kieszenie zagranicznych fabrykantów maszyn a naszego producenta może narazić na straty.

Rolle.

Współzawodnictwo gliny z betonem.

(Dokończ. patrz Nr. 7).

Ciosy wewnątrz puste bywają wyrabiane w Ameryce w najrozmaitszej formie i wielkości. Przemysł ten w ostatnich dwóch la-

tach doszedł do bardzo znacznych rozmiarów nie tylko w Ameryce i w Anglii ale nawet w Niemczech.

U nas przemysł ten jeżeli się rozwinie to tylko w zakresie wyrobu cegły formatu normalnego, gdyż tylko takie mogą mieć zastosowanie przy budowach wszelkiego rodzaju, podczas gdy regularne bloki nadają się tylko do budowl, że tak powiem szablonych jak n. p. domki robotnicze, kolonie i t. p.

Cała konkurencja jaka groziła cegle ze strony betonu polega głównie na niskich kosztach zakładania fabryk betonowych.

Jeśli zaś weźmiemy pod uwagę kamień sztuczny piaskowo-wapienny, to beton o tyle jest mniej dogodnym, że ceny jego zależą od każdorazowej zmiany ceny cementu, jakkolwiek przypuszczać należy, że w miarę rozwoju techniki cementowej produkt ten potanieje. U nas w Austrii wobec cen kartelowych cementu trudno liczyć na większy rozwój przemysłu betonowego, chyba tylko w okolicach, gdzie brak cegły i kamienia a piasku jest poddostatkiem.

Co do fabrykacji dachówek cementowych, to o tych można powiedzieć to samo co o ceglach cementowych. Mały kapitał zakładowy przyczynił się do tego, że w ostatnim dziesięciu lat dachówka cementowa uzyskała silną podstawę bytu, i zastosowanie prawie we wszystkich krajach, znajdując przy tem silne poparcie tak ze strony ludzi fachowych jak i pism fachowych.

Budowle betonowe wykonywano od chwili puszczania na targ budowlany cementu, stał się zastosowanie zyskał beton dopiero wtedy, gdy przez wkładki żelazne uzyskano znaczną siłę na rozerwanie w małej nawet masie. To też na wystawie paryskiej w r. 1900 konstrukcje Henebique'a zwróciły na siebie oczy całego świata budowlanego. Brak przepisów policyjno-budowlanych stawił nie małą tamę rozwojowi konstrukcji żelazno-betonowych, i choć w ostatnich latach rozmaite ministerstwa usunęły ten brak, ale mimo to nie przestała ta konstrukcja być muzyką przyszłości, gdyż leży w rękach tylko specjalistów, którzy obejmują większe roboty i posiadają znaczne kapitały a wogólnieści brak nam jeszcze dzisiaj tak techników jak i robotników wydoskonalonych w wykonywaniu tych robót. Okolicznościowe roboty tego rodzaju nie opłacają się, gdyż wymagają wiele kosztownych rusztowań, które aby się wypłaciły, muszą służyć do wykonywania kilku obiektów.

Prócz całych budowli można wyrabiać z żelaza i betonu pojedyncze części jak belki, dźwigary, piloty, schody rury i t. d. Wreszcie należy wspomnieć o łupku asbestowo-cementowym t. j. o eternicie, który jakkolwiek nie ma za sobą dalekiej przeszłości, to jednak zastosowanie zyskał wielkie. Wszystkie te materiały, o których wspominaliśmy zastosowaniem swoim zmniejszają zbyt dla przemysłu ceglarskiego tworząc w niektórych okolicach poważną konkurencję. Dachy kryją eternitem lub dachówką cementową, fundamenty robią z betonu, stropy z dyli cementowych, albo wprost z betonu i dźwigarów żelaznych, posadzki układają z kolorowych płytek cementowych, schody ze stopni betonowych z wkładkami żelaznymi, kanalizacje rurami betonowymi, zbiorniki, mosty i t. d., wszystko to wykonuje się z betonu, a dla cegły zostają tylko mury, ale tu znowu da się zastosować cegła piaskowo-wapienna a nawet cementowa.

Teraz nasuwa się pytanie, w jaki sposób fabrykanci cegieł mają się bronić przed zagładą. Sprawa ta jest piekącą, gdyż ci tylko potrafią się utrzymać, których okolica nie posiada piasku a cement musi z bardzo odległych stron sprowadzać.

Nad obroną niech myślą sami fabrykanci cegieł, a z naszej strony podajemy dwie uwagi a mianowicie: polepszyć jakość przez udoskonalenie fabryki obniżyć kosztu produkcji. Wartość przedmiotu glinianego podnosi kolor, a prawdę mówiąc w jednym stosie rzadko znajdujemy dwie cegły tego samego koloru, to się da poprawić z wielką korzyścią dla fabryki a koszta fabrykacji nie powiększa się.

Jako przykład weźmy większą cegielnię, to koszta fabrykacji tak się przedstawiają:

Robocizna	45%
Opał dla kotła i pieca	23%
Procenta, amortyz. i naprawy	22%
Biuro, ubezpiecz., podatki itd.	10%

Ostatnie dwie pozycje nigdy się nie zmieniają, czy fabrykat jest dobrym lub mniej dobrym, natomiast pozycja druga przy racjonalnym wypalaniu znacznie się zmniejsza, tylko może robocizna będzie nieco więcej kosztować, ale za to materiał wyrobiony będzie bez zarzutu tak pod względem barwy jak i wytrzymałości.

(B. M. Mardt). L.

Młyn walcowy.

Młyny walcowe z bardzo dobrym rezultatem znajdują zastosowania przy rozdrażnianiu surowego cementu, cementu wypalonego, wapienia, węgla, gliny łupkowej, szamoty, żużli wielkopieczowych, soli, sody, superfosfatów i t. d.

Materyały przeznaczone do zmielenia przychodzą do młyna walcowego w kawałkach wielkości orzecha laskowego, a więc po poprzednim przejściu przez łamacz, a opuszczają młyn w postaci grysiku zmieszanego z mączką.

Dla fabrykacji portlandcementu nadaje się ten młyn znakomicie jako aparat przygotowujący mlewo dla młyna rurowego.

Młyn walcowy składa się z dwóch walców, których zadaniem jest zemleć materyał. Średnica tych walców dochodzi do 400 m/m a długość do 1000 m/m. Prócz tego posiada młyn dwa inne walce, które podają materyał walcom miazdzącym. Jeden z walców pomocniczych posiada średnicę większą i odbywa ruch wolniejszy, drugi zaś posiada bieg szybszy i mniejszą średnicę. Głównym zadaniem tych ostatnich walców jest rozdzielanie materyału doprowadzonego w ten sposób, aby walce miazdzące stale i w stałej ilości dostawały materyał.

Jeden z walców mielących jest umocowany w stałym łożysku a drugi jest osadzony ruchomo a to w ten sposób iż w łożysku jest przytrzymywany silną sprężyną. W takim wypadku, gdy między walce dostanie się kawałek żelaza, to wtedy sprężyna poddaje się i walce rozsuwają się przez co ani walce ani łożyska nie doznają uszkodzenia.

Młyn walcowy budowany przez fabrykę G. Polisius w Dessau posiada jeszcze i tę zaletę, że grubości mlewa wychodzącego z pod walców można regulować przez przysuwanie lub rozsuwanie walców mielących.

Walce pomocnicze wprowadza się w ruch zapomocą kół zębatach odbierających ruch od walców roboczych poruszanych pasem. Osie walców roboczych są zamknięte w komorach napełnionych raz na rok oliwą a prócz tego posiadają smarowanie pierścieniowe.

Podczas roboty młyn ten wytwarza znaczną ilość kurzu, dlatego też zbudowany jest w ten sposób, że walce są zamknięte w żelaznej skrzyni, połączonej z komorą, z której exhaustor wyciąga powietrze i przez to osadza kurz w komorze.

Ceramika polska

na wystawie krakowskiej.

W czasie od 1. czerwca po ostatni dzień sierpnia odbyła się w Krakowie w pierwszopiętrowych lokalnościach pałacyku Czapskich przy ulicy Wolskiej wystawa nowoczesnej ceramiki, którą się spleło z dekoracyjnych względów z wystawą artystycznych tkanin. Inicjatywa do tej wystawy zrodziła się podczas wystawy dawnej ceramiki, odbytej w końcu roku 1904 w tym samym lokalu, a chodziło o wywołanie wrażenia porównawczego ceramiki dawnej a dzisiejszej.

Organizacją wystawy zajął się mały komitecik złożony z dyrektora Muzeum narodowego d-ra Feliksa Kopery, z kustosza domu Matejki, Macieja Szukiewicza i podpisanego. Zdawało się, że wystawa obejmie większe kręgi, niestety, Królestwo zostało zaskoczone wypadkami natury ekonomicznej, czem rzecz prosta został dotknięty przemysł; fabryki, które zrazu zapowiedziały współudział w wystawie, później ten współudział cofnęły. Niepewność sytuacji nie pozwoliła innym fabrykom wziąć udziału w wystawie w tej mierze, w jakiej się tego spodziewać można było. — Co do krajowych przedsiębiorstw, to stanęło z nich do popisu zaledwie kilka; pocieszać się można tem, że ci co nie przyszli, nie mieli z czem przyjść, a i tem, że jeszcze nie było wystawy, któraby objęła wszystkie przedsiębiorstwa, które na wystawie znaleźć się powinny.

* * *

Przyciemnione schody wiodą nas na pierwsze piętro. Klatka schodowa zawieszona kilimami glinianiskimi, nad podestem międzypiętrowym okno wypełnione witrażem przedstawiającym św. Michała a wykonanym według pomysłu prof. Mehoffera w fabryce prof. Wł. Ekielskiego i Antoniego Tucha w Krakowie.

Fabryka powstała przed kilku laty. W ostatnich czasach rozbudzony został silnie ruch budowlany i restauracyjny w zakresie budowli świątyn. Stare przebudowuje się, rozszerza, restauruje, a też wiele nowych się stawia. Do ozdobienia świątyn przyczyniają się w znacznym stopniu barwne okna — witraże, to też nawet każdy proboszcz wiejskiej świątyni pragnąłby tę ozdobę uzyskać, znajdując często łaskawego fundatora. Do niedawna pracownice zagraniczne głównie w Insbruku były dostarczycielkami

tych oszkleń, darząc za nasze pieniądze nasze świątynie witrażami często o banalnych niemieckich pomysłach. A prędzej mieliśmy artystów, niż przemysłowców, że tu przypominę odznaczony projekt prof. Mehoffera na witraże do Fryburga.

Ale i przemysłowcy się znaleźli. Byli nimi profesor szkoły przemysłowej i znany architekt Władysław Ekielski i malarz dekoracyjny Antoni Tuch. Ci założyli zdaje się przed 3, czy 4 laty w Krakowie przy ulicy Wolskiej „krakowską fabrykę witraży”. Drugi ze współników wyjechał za granicę, zaznajomił się z techniką witrażową i stanowi w spółce siłę fachową, pierwszy wybitny architekt nadaje kierunek artystyczny o ile nie wykonują projektów znani artyści malarze. Zakład nowy dobrem wykonaniem i ceną od razu stanął do konkurencji z towarem zagranicznym, i tam gdzie nie ma złej woli i najzgubniejszej dla kraju niechęci dla swojskiej produkcji, tam zdołał pobić konkurentów obcych i dziś poszczycić się może wykonanymi paruset witrażami dla świątyń, bóżnic i budynków publicznych i prywatnych. Materiał znakomity, robota dokładna cechującą stronę techniczną wyrobów tej fabryki, artystyczna, jak już wspominałem wyżej, stoi bardzo wysoko. — Cechy te mają wyroby pomieszczone na wystawie.

Dzięki licznym zamówieniom, fabryka w ostatnich czasach znacznie została rozszerzoną i dziś zatrudnia kilkunastu robotników.

Znajdujemy się na pierwszym piętrze. Obszerna sala, jedno okno wypełnione witrażem bardzo pięknym: Chrystus w Ogroju. Cała sala zawieszona kilimami, nieco z boku obszerna witraż z tkaninami, a drzwi osłonięte kotarą łańcuckiej roboty wiodą nas do sali pierwszej.

Tu się rozsiadła ceramika. Jest też to pryncypalna sala. Odwracamy się, by oglądnąć nad drzwiami wchodowymi znajdujący się olbrzymi fryz z monogramem monarchy. Fryz trzymany w kolorach: niebieskim, zielonym, brązowym i białym, złożony z kilku części nie przedstawia nic szczególnego ani pod względem dekoracji, ani wykonania. Zwykła kafłarska robota a wyszła z fabryki Jana Lewińskiego we Lwowie.

Pan Lewiński ma dla majolikowego przemysłu u nas wielkie zasługi. Człowiek bardzo przedsiębiorczy, dziś, prócz obowiązków profesora politechniki, jest bardzo wielkim przedsiębiorcą budowlanym i właścicielem

fabryki kafli, gipsu, dyli gipsowych i parowej stolarni na Kastelówce we Lwowie.

Również fabryka dachówek na Kortumówce we Lwowie, dziś własność Banku hipotecznego do niedawna była własnością tego przedsiębiorczego lwowianina. — Jest to typ całkiem „zachodni” a łączy obok przedsiębiorczości, wielką wiedzę i pomysłowość.

Tę pomysłowość skierował w swoim czasie ku majolice. Pragnął w lica murów kamiennych wprowadzić pewną barwność i różnaitość, a tem samem i malowniczość.

Pragnął przerwać tę do melancholii doprowadzającą jednolitość murów tynkowanych o nieśmiertelnych szablonych ozdobach. Nieśmiało gdzieś tam pojawiające się surowe lica muru nie zdołały w tę harmonię nużące jednolitości wprowadzić dysharmonii. Pan Lewiński począł wyrabiać cegłę licówkę szkloną o różnych barwach, również szklone dachówki, karpiówki i już na wystawie budowlanej we Lwowie w 1892 a jeszcze więcej w 1894 r. z tymi wyrobami wystąpił. Niestety! budować tanio, chociażby licho a w każdym razie szkoda pieniędzy na zdobienie budynku. Ta zasada budowlanego przemysłu lwowskiego nie pozwoliła rozwinąć się tej gałęzi przemysłu u naszych sąsiadów zachodnich tak świetnej.

Ale, gdy tu się nie dało zdobyć pola, wstąpił pan Lewiński na inne. Rozpoczął wyrabiać płytki okładzinowe do ścian, i podobno przy budowie dworca lwowskiego pozwolono mu na próbę użyć wyrobów z jego fabryki. Z jakim skutkiem tego powiedzieć nie umiem.

Również do majoliki już nie budowlanej, ale artystycznej zdradzał p. L. zamiłowanie oddawna. Już przed kilkunastu laty widziałem biusty naszych sławnych mężów w tej fabryce wykonane.

W ostatnich czasach rozpoczął wyrabiać przedmioty z zakresu artystycznego garnearstwa. (C. d. n.)

Kronika.

Wzmoczenie przemysłu węglowego w Galicyi. W ostatnich czasach daje się spostrzedz znaczny ruch w kopalnictwie węglowym w zachodniej części kraju naszego. Ostatnie badania, które wykazały bezpodstawność dawnych twierdzeń o odrębności zagłębia

węglowego zachodnio-galicyjskiego, zachęciły przedsiębiorców do pójścia w poszukiwaniach na południe od dawnych znajdowisk węgla: Jaworzna, Borów, Sierszy, Tenczynka. Pierwszy ze śmiałków był Rappaport, i ten po długich nie udanych pracach w Kaniowie przy ujściu Białej do Wisły, a więc już po prawej stronie tej ostatniej, rozpoczął prace górnicze w Brzeszczach koło Jawiszowic i tu po bardzo trudnych robotach, bo przy sztucznem zamrażaniu słupa ziemi do 60 m. w głąb sięgającego i przy robocie w tak utwardnionej skale, doszedł do większych pokładów węgla bardzo dobrego, bo jedyne u nas z gatunku koksujących się.

Również dawno istniejąca kopalnia „Bory“, należąca do Domsa, a będąca przez dłuższy czas w dzierżawie znanego przedsiębiorcy, Przeworskiego, po bankructwie jego przeszła na własność akcyjnego Towarzystwa belgijskiego, świeżo zawiązanego, a mającego siedzibę w Krakowie. Towarzystwo to ma zamiar rozszerzyć przedsiębiorstwo przez wydobycie nowego szyku.

Towarzystwo francuskie zakupiło nadania górnicze i prowadzić będzie teraz bicie szybu z Żarkach koło Libiąża, w miejscu, gdzie już za wolnego miasta Krakowa była kopalnia. Poszukiwania górnicze prowadzone są bardzo energicznie w Olszynie koło Alwernii i koło Zatora. Pewien przedsiębiorca z Pomorza zakupuje wyłączności górnicze w Galicyi zachodniej, płacąc nieraz wysokie ceny.

Żałować tylko przychodzi, że w naszym kraju szuka terenu odpowiedniego przedsiębiorczość obca. Lepsze to, niż zupełny zastój, ale zawsze byłoby lepiej, żebyśmy bez tej „kolonizacyi“ obcych pieniędzy obyć się mogli.

Z Jasła piszą: miasto w ostatnich latach bardzo się rozwinęło, powstało bardzo dużo budowli publicznych i prywatnych, jako to: klasztor Wizytek (koszt 600.000 k.), kościół Franciszkanów (150.000), szkoła wydziałowa żeńska (100.000), bank Tow. kred., czytelnia żydowska, Tow. zaliczkowe i kilka kamienic piętrowych i domów parterowych, fabryki szwarcu i betonów. W budowie są szkoła wydziałowa męska, synagoga (koszt 300.000 k.) i dwie duże kamienice właścicieli cegielni miejscowych Franciszka Polaka i Bogusława Steinhausa. Nadto do 50 budowli jest w przebudowie. Jasło obok Przemyśla okazuje zatem z miast prowincjonalnych największy ruch budowlany.

Strejk ceglarny w Jarosławiu ukończony został po 9-tygodniowym trwaniu zwycięstwem robotników. Uzyskali na każdym tysiącu cegieł 60 hal. podwyżki. Dnia 13. odbyło się publiczne zgromadzenie strejkujących, na którem zapadła uchwała podjęcia pracy.

Roboty kaflarskie przy budowie akademii handlowej w Krakowie otrzymały po połowie firmy „Maurycy Baruch“ i „Józef Niedźwiecki i Spółka“.

Przedsiębiorstwo robót izolacyjno-betonowych i handel artykułów przeciw wilgoci

M. FRANZ

Dostawca dla rządowych Władz budowlanych w Astro-Węgrzech poleca patent: „**Emulzyę bitumiczną**“ czyli zaprawę (tynk) izolacyjną przeciw wilgoci i grzybowi domowemu, oraz patent: „**Passerol**“ czyli substancję przeciw wilgoci kondensacyjnej i rysom betonowym, jako płyn do powlekania ścian.

Artykuły te są bez konkurencyi, niezawodne i przez najwyższe Władze budowlane Europy dla budowli wodnych i lądowych akceptowane; wielokrotnie premiiowane i od wielu lat wypróbowane, — zapobiegające wszelkim przez wpływy atmosferyczne lub chemiczne powstałym objawom.

Jedyne, idealne i uniwersalne środki, dające się użyć wszędzie, bez podgrzewania, w każdej porze roku, bez względu na pogodę i bez potrzeby fachowych zdolności.

Pierwszorządne, ogniotrwałe i specjalne środki, dla fabrykacji naczyń, posadzek itp. wyrobów z cementu, powitano z wielkim entuzjazmem przez fabryki cementu i wyrobów betonowych; wiążących się z innymi materiałami wybornie.

Prawdziwa kopalnia złota dla P.P. Architektów, Obywateli i Budowniczych, bo pieniądze wyłożony nie idzie na marne. Wiecznie trwałe skutek — oszczędzający miliony.

Na dowód naprowadzonych okoliczności przesyła powyższa firma chętnie próbki swych artykułów wraz z dokładnym opisem sposobów zastosowania i cennikiem każdemu na żądanie gratis, oraz służy fachową poradą, kosztorysem lub ofertą i przeprowadza roboty własnym personelem pod gwarancją.

Zamówienia przyjmuje Administracya Przeglądu ceramicznego. 3-24-16

MIESIĘCZNIK TECHNICZNY

PISMO POŚWIĘCONE WSZELKIM GAŁĘZIOM
TECHNIKI I PRZEMYSŁU.

Wychodzi 15. każdego miesiąca — nakładem krak.
Koła absolwentów wyż. szkół przemysłowych.

Przedpłata roczna 12 kor.

Maszynista czynny w cegielniach i dachówczarniach poszukuje posady. Zgłoszenia pod N. S. do Redakcyi. 47—0—1

Fachowy ceglarz 32 lat, energiczny, od młodości fachowo praktycznie i teoretycznie wykształcony, absolwent szkoły ceglarskiej w Lauban, szczególnie uzdolniony w wyrobie dachówek szklonych i licówek, szuka zaraz lub później miejsca jako majster lub kierownik. Dobre świadectwa na żądanie. Oferty pod: Franciszek Kamkowski, cegielnia, Antoninowo koło Leibitsch, pow.: Toruń. Prusy zachodnie. 48—0—1

Zdolny majster znający się dokładnie praktycznie na wypalaniu, znajdzie posadę w dużej cegielni na prowincyi. Zgłoszenie pod: Wola do Redakcyi. 49—0—1

Dlaczego kupować zagranicą? Czy ma Pan piasek?

Dostajesz Pan wszystkie maszyny i formy do wyrobów cementowych a mianowicie: prasy, stoły do wyrobu dachówek, podkładki prasowane i lane, matryce i szablony, formy do rur, farby, oleje, młynki do mieszanja farb z cementem, podanie sposobu co do tych wyrobów i t. d. we Fabryce maszyn

JANA ENDLERA

(istniejącej już od lat 20) teraz w Pfaffstätten obok Wiednia przy Neustädter Kanale Nr. 106. Wszystkie podane formy są na składzie i można je oglądać lub też obstałować. 46—9—1

Drukarnia W. POTURALSKIEGO w Podgórzu
poleca się łask. względem Skan. P. T. Publiczności.

Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi.

Rok szkolny w kraj. Szkole garncarskiej w Kołomyi rozpocznie się dnia 1. września b. r.

Warunki przyjęcia:

1. Ukończony 13. rok życia i fizyczne uzdolnienie do zawodu rękodzielniczego,
2. Ukończona szkoła ludowa z dobrym postępem.

Podania zaopatrzone w metrykę i ostatnie świadectwo szkolne należy adresować „do Dyrekcyi kraj. Szkoły garncarskiej w Kołomyi“.

Przy szkole znajduje się internat, w którym „za niewielką opłatą otrzymują uczniowie całe utrzymanie.

Wydziały powiatowe i Zarządy gmin za utrzymanie swych stypendystów w internacie opłacają 100 K. rocznie.

Uczeń pragnący być przyjęty do internatu winien wymienić to w podaniu i oświadczyć ile może opłacać za utrzymanie.

Przyjęty do internatu winien postarać się o własną pościel.

43—3—3

Technik

Podręcznik opracowany według niemieckiego pierwowzoru, wydawanego przez Stowarzyszenie „HÜTTE“.

Tom I.

(213 str. tekstu i około 1000 rys.).

Główny skład w księgarniach:

Gebethnera i Wolffa w Warszawie

i

G. Gebethnera i Spółki w Krakowie.

1905 r.

Cena bez oprawy:

	Tom I.	Tom II.
Rubli	4.—	1.50
Marek	10.—	3.50
Koron	10.50	4.—

Cena z oprawą:

	Tom I.	Tom II.
Rubli	5.—	2.—
Marek	12.50	5.—
Koron	13.—	5.25

19—21—14

Dom techniczno-handlowy 12-24-12

Brand i S-ka

Kraków, Szewska 13 (telefon 473)

poleca wszelkie materiały dla cegieł parowych
jako: oleje maszynowe i cylindrowe,
pasy, uszczelnienia, narzędzia, paier szybrowy itp.
Kosztorysy na całkowite urządzenia cegieł parowych.
Cenniki ilustrowane na żądanie.

31—0—10

Sprzedam tanio

kilka stołów i form

i kilka tysięcy ramek drewnianych do fabrykacji dachówek cementowych.

Wiadomość dla G. w Adminis.

Czasopismo techniczne

Organ towarzystwa politechnicznego wychodzi we
Lwowie dwa razy w miesiącu.

Przedpłata roczna:

18 koron. (15 mk. — 7 rb.)

Adres administracji: 5—24—16

Lwów: Zimorowicza 14. II.

Fabryka I. spółki

wyrobu cegieł maszynowych i towarów glinianych we Lwowie (Stillerówka)

poszukuje pisarza

który był w cegielni i rozumie się na odbieraniu cegieł surowych placówek i maszynówek. Wiadomość udzieli Fr. Zandler, Lwów.

Spytkowska 40—0—6

38—0—8

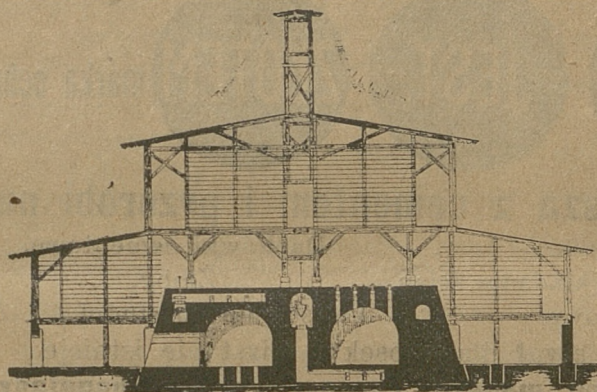
Potrzebny zaraz

Majster strycharski

jako instruktor do urządzenia i wyrobu dren w Królestwie Polskiem.

Płaca 45 rb. miesięcznie.

Zgłoszenia tylko pisemne dla Wis. w Redakeyi.

AUGUST DANNENBERGBiuro techniczne dla budowy cegieł
Tow. zarejestr. z ograni. poręką**w GÖRLITZ, (Jakobstrasse 23).**

Rok założenia 1867.

Dostarcza
rysunki i projekty a po-
dejmuje się budowy
kompletnych cegieł,
fabryk
dla wyrobu dachówek,
drenów i wszelkich wy-
robów glinianych. ja-
koteż budowy kominów
fabrycznych.

Wielokrotne odznaczenia.

B U D U J E:

Piece pierścieniowe, pierścieniowo-komorowe, zygzakowo-komorowe i dla
wypalania wapna, według swego najlepszego i wy-
próbowanego systemu kurzankowego. Oraz przebudowuje nieekonomicznie prowadzone zakłady.
Suszarnie zimowe i letnie przy wykorzystaniu pary zwrotnej. (Pat. zameld).

42-10-2

PROSPEKTY DARMO i OPŁATNIE.

BADANIA**MATERIAŁÓW SUROWYCH:**

gliny;

piasku;

wapna;

marglu;

gipsu;

i t. p.

przeprowadza i opi-
nie co do zużytkowania

wydaje

4-24-16

**Laboratorium
techniczne.****Podgórze św. Floryana 5.**

Kierownik potrzebny do małej fa-
bryki dachówek w Ga-
licyi. Zgłoszenia tylko pisemne pod: Bież.
w Redakcyi. 37-0-8

DOSTARCZAM

25-19-11

Glinkę ogniotrwałą

o składzie:

krzemionki 57.26%, tlenku glinu i żelaza
31.08%, tlenku magnu 1.51%, strata przez
wyżarz. 8.70%.

Cena za wagon loco Trzebinia 60 koron

" " " " Kraków 74 "

Wiadomość w Redakcyi.

KRAKOWSKA GAZOWNIA MIEJSKA

Nr. Telefonu: Zakładu 72, Filii 198, Sklepu 345.

Poleca Szan. Publiczności

29-24-10

Smolę gazową (ter)

do utrwalania drzewa jako to: słupów par-
kanowych, wiązań mostowych, poręczy, da-
chów gontowych, oraz do smołowania da-
chówek, zwłaszcza cementowych.

Koks gazowy

gruby do kuźni i osuszania, łamany na opał.

Najpopłatniejsze uboczne zajęcie.

Zarejestrowana

PIASEK

JEST

ZŁOTEM

marka ochronna

Gdy się go zmiesza z cementem i przerobi na

Cegły cementowe, Dachówki cementowe,
 Płytki posadzkowe i do wykładania ścian, Żłoby,
 Rury wodociągowe, Pierścienie do studni i t. d.
 Lepszy i tańszy materiał dla wiosek i miast nie istnieje.

Najnowszych znakomitych maszyn ręcznych nie wymagających
WYSZKOLONEGO ROBOTNIKA DOSTARCZA

Specjalna fabryka dla przemysłu cementowego Dr. Gaspary i Sp.

(Leipziger Zementindustrie Gaspary & Co).

24—12—13

Markranstädt koło Lipska.

Badanie nadsyłanych próbek piasku (5 kg.) przeprowadza się bezpłatnie.

Proszę żądać prospektów Nr. 252 zadarmo.

Zastępca nasz stale przebywa w Galicyi; kto by ohoiał informacyi od niego niech się do nas zwróci. Okoliczność ta nie pociąga za sobą żadnych kosztów.

Dachówki cementowe są najpewniejszym zabezpieczeniem przed pożarem.

Inżynier-ceglarz**ADOLF FRANCKE**

MAGDEBURG, ul. Lueneburgska l. 2.

dostarcza do budowy i przebudowy

CEGIELNI

a szczególnie dla pieców kręgowych i
 komorowych z i bez Haedrichowskich
 ścian rusztowo-schodowych, dla pieców
 do wypalania wyrobów szklonych i dy-
 mionych, oraz wapna, wreszcie urzą-
 dzeń cegielnianych,

rysunki, plany, kosztorysy

i instrukcje, nadto fachowe orzeczenia
 i statystyczne obliczenia kominów.

Prospekta bezpłatnie.

28—24 11

Glazury do cegieł w różnych kolorach, go-
 towe do użytku. 21—24—14

Engoba jasno i ciemno czerwona, nada-
 jąca jednobarwny kolor dachówkom.

Paryski Gips modelowy, nadzwyczaj twardy
 Dostarcza od 1889 r. jako specjalność

L. Rabinowicz, Köln a. Rhein

PATENTY
NA WYNAŁAZKI

wyjednywa

Inżynier Stan. Dzbański
 przysięgły Rzecznik patentowy

Wiedeń VII. Lindengasse 2 (w pobliżu c. k.
 urzędu patentowego).

15—24—16